

expertem v didaktickém používání technologií, nebude usilovat o vědomostní převahu nad žáky v oblasti technologických funkcí didaktických nástrojů, ani o získání sympatií žáků pomocí „technologických odměn“, jeho autorita bude založena na expertství didaktickém.

Podtitul monografie *Mezi tradičním a moderním pojetím* vymezuje obecný rámec problematiky, do kterého autoři zjištěné výsledky ukotvují. Výzkumná studie Zounka a Šedové dokazuje, že samotné technologie nejsou „hybnou silou“ modernizace vyučování. Autoři zjistili, že učitelé používají ICT v souladu jak s tradičním, tak s moderním paradigmatem, ale tradiční aktivity převládají (technologie jako testovací stroj, nosič obsahu, nástroj k osvojení si jednoduchých dovedností, jako podpora názornosti). Ryze inovativní způsoby používání technologií identifikovali autoři monografie jen u skupiny učitelů „surfařů“, tj. učitelů, kteří nadšeně implementují technologie do své práce, a sice při tvůrčí činnosti žáků. Při této činnosti se také projevila inovativní role učitele jako partnera žáků a mediátora, i když obě role našly v menší míře uplatnění i v tradičních výukových aktivitách.

Individuální, počítačem řízená práce s technologiemi je autory vnímána jako korespondující s tradičním paradigmatem, individualizace a diferenciací vyučování je však, dle mého názoru, jedním z hlavních rysů moderního vyučování. Proto i tradiční řízené aktivity, které přispívají k indivi-

dualizaci vyučování, je třeba nahlížet jako přínosné. Souhlasím s autory monografie, že tradiční didaktické postupy, např. výklad a procvičování drilováním, nelze pokládat za zastaralé a překonané, a že i tyto postupy mohou technologie výrazně zefektivnit. Použití technologií (tradičním způsobem) může učitelé rovněž „uvolnit ruce“ pro moderní netechnologické postupy. Ostatně již V. Kulič spojoval počítače s možností přenechat rutinní činnosti učitelé počítači a zvýšit podíl tvořivé práce v jeho činnosti (Kulič 1984, s. 201). Věřím proto, že „nové expertství“ učitelé nemusí být nutně založeno na konstruktivistické výuce, jeho základem ve vztahu k technologiím je schopnost umět využít všechny přednosti technologií k zefektivnění výuky, ať již v souladu s moderním, nebo tradičním paradigmatem.

Závěrem lze tedy říci, že si technologie každopádně již našly své místo v práci učitelů. Nesplněny však zůstaly představy, že samy technologie přivodí revoluci ve vzdělávání. Možná právě nyní, jak konstatují i Zounek a Šedová, kdy byla překonána fáze nepřímých očekávání, se otevírá prostor pro efektivní využívání technologií jako jednoho z mnoha materiálních prostředků vyučování.

Literatura:

- KOZMA, B.R. (ed.). *Technology, innovation and educational change*. IAEA, 2003.
KULIČ, V. *Člověk – učení – automat*. Praha : SPN, 1984.

Jitka Sirůčková Bláhová

VALÍŠOVÁ, A.; KASÍKOVÁ, H. (ed.).
***Pedagogika pro učitele*. 2., rozšíř. a aktualiz. vyd.**
Praha : Grada, 2011. 456 s.

❑ Současná odborná literatura určená učitelům je u nás poměrně početná, avšak

většinou je specificky zaměřena na určitou složku vzdělávání, na výuku určitých před-

mětů apod. Souhrnných publikací, které by učitelům a studentům učitelství podávaly ucelený pohled na rozsáhlou problematiku pedagogické vědy, je dosti málo. Jednou z takovýchto komplexních prací je *Pedagogika pro učitele*, která po prvním vydání (2007) zřejmě vzbudila v učitelské obci tak velký zájem, že nakladatelství Grada ji publikuje v druhém, aktualizovaném vydání.

Obsah knihy tvoří celkem 28 kapitol, které pokrývají základní témata obecné pedagogiky, didaktiky, teorie výchovy a pedagogické diagnostiky. Úvodní kapitoly se zabývají učitelskou profesí a přípravou na ni, stručně charakterizují pedagogickou vědu, vývoj a současný stav českého školského systému, alternativy škol, problémy vzdělávací politiky a řízení školství.

Druhá část knihy je zaměřena na didaktické otázky, zejména na teorii vyučování, cíle a obsah vzdělávání, diferenciaci žáků ve vyučování aj. Vysvětluje také, co jsou organizační formy vyučování, metody vyučování, kooperativní učení, interakce a komunikace ve vyučování, třídní management a hodnocení ve vyučování. Třetí, nejrozsáhlejší část knihy obsahuje témata týkající se jednak výchovy (etická výchova, multikulturní výchova a další), jednak témata týkající se pedagogicko-psychologické problematiky, pedagogické diagnostiky a poskytování poradenských služeb a také problematiku drogové závislosti.

Každá kapitola je ukončena seznamem relevantní literatury (ta byla také namnoze oproti prvnímu vydání aktualizována). Kniha je plodem práce kolektivu autorů z katedry pedagogiky Filozofické fakulty UK a spolupracovníků (M. Dvořáková, R. Jedlička, H. Kasíková, J. Koťa, H. Krykorová, J. Valenta, A. Vališová, R. Váňová a další). Jejich odborné renomé poskytuje nepochybně záruku dobré kvality publikace. Přitažlivost knihy pro čtenáře může být dána nejen jejím širším obsahem, ale také tím, že

je psána sice v odborné rovině, ale stylem „přátelským ke čtenáři“, tj. většinou bez balastu akademických moudrostí.

Kniha je to celkově výborná a jistě bude dobře sloužit jako dobrý zdroj poučení pro studenty učitelských oborů a pro praktikuující učitele. Přísný kritik by možná shledal v knize některé menší závady. Tak například v jedné z úvodních kapitol je pojednáno o vzdělávání učitelů v českých zemích, avšak pouze z hlediska historického vývoje (počínaje 18. stoletím až do období po 2. světové válce) – což je nepochybně důležité a pro čtenáře zajímavé. Avšak o současném systému profesní přípravy učitelů (počáteční přípravy i dalšího vzdělávání) se v knize čtenáři nic nedozvědí. Vůbec v některých kapitolách knihy je dosti akcentován filozoficko-historický pohled na určitá témata, reflektující odborné zaměření autorů.

Podobně v kapitolách didaktických, které se zabývají problematikou kurikula, obsahu a cílů vzdělávání, jsou sice základní, „klasické“ informace o daných problémech, ale není dostatečně reflektován nejnovější vývoj v kurikulárním bádání, jenž dosáhl významných úspěchů zejména v pracích brněnského týmu J. Maňáka a T. Janíka z Pedagogické fakulty MU v Brně. Rovněž by bylo možno kriticky poukázat na to, že chybějí některá témata, jež jsou zřejmě pro výkon profese učitele v současné škole vysoce relevantní, jako je např. problematika kázně žáků, nebo evaluace vzdělávacích výsledků žáků pomocí testů, nebo možnosti měření psychosociálního klimatu tříd aj.

Tyto drobné výtky nic nemění na tom, že *Pedagogika pro učitele* je zdařilá kniha a nepochybně bude dobře sloužit svým účelům. Je to zásluhou nejen všech zúčastněných autorů, ale také obou editorek, A. Vališové a H. Kasíkové, které uspořádáním této knihy vykonaly užitečný čin.

Jan Průcha